

บทที่ 1

บทนำ

1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"การพัฒนา" สำหรับนักวิชาการหลาย ๆ สาขาอาจมีความหมายแตกต่างกันออกไป แต่สิ่งหนึ่งที่นักวิชาการต่างสาขาและบุคคลทั่วไปสามารถจะยอมรับร่วมกันได้ คือ "การพัฒนา" หมายถึง "การเพิ่มคุณภาพชีวิตของมนุษย์" การที่ประเทศไทยประเทศหนึ่งจะมีการพัฒนาเพิ่มขึ้นนั้นก็หมายถึง คุณภาพชีวิต (Quality of Life) ของประชากรในประเทศนั้นเพิ่มขึ้นนั่นเอง ประชากรซึ่งแต่เดิมต้องการเพียงปัจจัยสี่เพื่อการยังชีพก็เริ่มต้องการสิ่งต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนสมบูรณ์ขึ้นเมื่อระดับการพัฒนาของประเทศสูงขึ้น

การท่องเที่ยวซึ่งแต่เดิมถือกันว่าจะทำได้สำหรับผู้ที่ร่ำรวยเท่านั้นในปัจจุบันก็เริ่มเปลี่ยนไปกลายเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปสามารถทำได้และพยายามที่จะทำเพื่อการพักผ่อน เพื่อแสวงหาความสุข เพื่อเรียนรู้โลก เพื่อสัมผัสธรรมชาติ เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดหรือกล่าวรวม ๆ ก็คือ เพื่อเพิ่มความสุขสมบูรณ์ให้แก่ชีวิตของตนเอง

เหตุที่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวมานี้จะเนื่องมาจากการพัฒนาที่ก่อให้เกิดปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ การที่บุคคลทั่วไปมีเวลาว่างมากขึ้น มีเศรษฐกิจดีขึ้น และที่สำคัญคือมีระบบการคมนาคมดีขึ้น (Robinson 1976: 18-27) ประเทศไทยซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่ามีระดับการพัฒนาสูงขึ้นมากตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมาก็มีแนวโน้มเรื่องการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเช่นกัน การเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวที่แต่เดิมดูเหมือนจะทำได้ก็เฉพาะในหมู่เจ้าขุนมูลนายหรือผู้มีฐานะดีมากจริง ๆ เท่านั้นในปัจจุบันก็ถือว่าเป็นสิ่งที่บุคคลทั่ว ๆ ไปสามารถทำได้สะดวกและได้รับความนิยมน่ามากด้วย เชียงใหม่ หาดใหญ่-สงขลา ภูเก็ต บางแสน พัทยา ต่างก็เป็นตัวอย่างของแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายของไทยโดยเฉพาะสำหรับกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นตลาดการท่องเที่ยวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากการที่ประชากรในกรุงเทพฯ

มีจำนวนมากที่สุด มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดีกว่าประชากรในจังหวัดอื่น จึงทำให้มีเวลาว่างมากและในขณะเดียวกันก็มีระบบการคมนาคมขนส่งที่ดีที่สุดของประเทศที่ทำให้ชาวกรุงเทพฯ สามารถเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้สะดวกนั่นเอง

จากแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนไปนี้ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศเองมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี เห็นได้จากการคาดคะเนจำนวนนักท่องเที่ยวในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ที่คาดว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะมาเที่ยวในประเทศไทยจากจำนวน 2.1 ล้านคนในปีพ.ศ. 2525 เพิ่มขึ้นเป็น 2.9 ล้านคนในปีพ.ศ. 2529 และนักท่องเที่ยวชาวไทยจะเดินทางท่องเที่ยวในประเทศจากจำนวน 6.1 ล้านคนในปีพ.ศ. 2525 เพิ่มขึ้นเป็น 6.6 ล้านคนในปีพ.ศ. 2529 เช่นกัน การบุกเบิกค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ รวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมในปัจจุบันให้เหมาะสมและถูกต้องเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปี เช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

จังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกที่ยังปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากจากชาวกรุงเทพฯ เริ่มจะอิ่มตัวและเปลี่ยนแปลงไปมาก (Saturation) ชายหาดบางแสนและพัทยาในปัจจุบันเริ่มที่จะสกปรกและแออัดเกินไป โดยเฉพาะชายหาดพัทยาซึ่งกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนา ๆ ชาติไปแล้วก็เริ่มที่จะมีค่าใช้จ่ายแพงเกินไปสำหรับนักท่องเที่ยวระดับกลางและสูญเสียความเป็นธรรมชาติลงไปทุกที ส่วนจังหวัดระยองและจันทบุรีแม้จะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญแต่ก็ออกจะไกลจากกรุงเทพฯ เกินไปประจวบกับการที่จะมีโครงการอุตสาหกรรมหนักขนาดใหญ่ไปสร้างในพื้นที่ดังกล่าวทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นลดบทบาทลงไปมาก

ภาคตะวันตกเป็นภาคที่อยู่ติดกับกรุงเทพฯ และมีหลายจังหวัดที่มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่สมบูรณ์พร้อม และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยเฉพาะค่านิยมธรรมชาติที่สำคัญจังหวัดหนึ่งของภาคและของประเทศ เช่นอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด อ่าวประจวบฯ น้ำตกห้วยยาง และที่สำคัญได้แก่หาดหัวหินซึ่งเคยเป็นสถานที่ตากอากาศที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 หรือประมาณ 70 ปีแล้ว

มาแล้ว แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เหล่านี้แม้ในปัจจุบันจะได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว อยู่บ้างพอสมควร เนื่องจากความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวและที่ตั้งของจังหวัดประจวบคีรี- ชันธุ์เองที่อยู่ไม่ห่างจากกรุงเทพฯมากนัก นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางด้วยรถยนต์จากกรุง- เทพฯโดยใช้เวลาประมาณ 3 ชั่วโมงเท่านั้น แต่แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้ยังมิได้รับการ วางแผนพัฒนาหรือศึกษาอย่างจริงจังเพื่อให้การท่องเที่ยวในบริเวณนั้นเติบโตไปด้วยความ เหมาะสมและสอดคล้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวอันมีค่า เพื่อก่อให้เกิด ประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนที่แหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นจะถูกทำลายหรือเสื่อมสภาพ ลงอันเนื่องมาจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น การรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของนักท่องเที่ยวและ ผู้ที่แสวงหาประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ เหมือนกับแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งที่เริ่มสูญ สูญสภาพเดิมของตนไปในปัจจุบัน

เป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบันแล้วว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นวิธีหนึ่งที่ได้ผลในการ กระตุ้นการลงทุน สร้างงานในท้องถิ่น รวมทั้งกระจายรายได้และความเจริญไปสู่ภูมิภาคอื่น จะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อท้องถิ่นและในทางอ้อมก็จะเป็นการสร้างฐานทางเศรษฐกิจของ ภาคให้เข้าแข่งขันซึ่งเป็นวิธีหนึ่งในการลดความไม่เสมอภาค (Inequalities) ระหว่าง ภาคภายในประเทศอันเป็นเป้าหมายที่สำคัญเป้าหมายหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติฉบับที่ 5 ได้ ในแผนพัฒนาที่ได้เริ่มประกาศใช้ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2524 นั้นก็ ได้ระบุให้การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยนำ (Leading Factor) สำคัญปัจจัยหนึ่งที่จะก่อให้เกิด การพัฒนาภาคตะวันตกและในบรรดาพื้นที่ที่สำคัญเหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของ ภาคนั้น ได้มีการระบุให้ภาคหัวหินในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแห่งหนึ่งนอก เหนือจากชายหาดชะอำในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดกาญจนบุรีที่ต้องให้มีโครงการด้านการ ท่องเที่ยวต่าง ๆ ไปสร้างเพื่อจะได้บรรลุถึงเป้าหมายในการพัฒนาภาคตะวันตก

ในสายตาของนักลงทุนเอกชนนั้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยเฉพาะบริเวณภาค หัวหินแล้วมีความน่าสนใจในการลงทุนอย่างมาก เห็นได้จากการลงทุนสร้างโรงแรมชั้นหนึ่งที่ เพิ่งจะสร้างเสร็จเรียบร้อยและเปิดบริการเมื่อปีพ.ศ. 2522 นี้ก็คงเพื่อสนองกับความต้องการ ของนักท่องเที่ยวที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นแน่นอนนั่นเอง

และเมื่อพิจารณาถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบฯ เอง แล้วจะพบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวมีศักยภาพสูงมาก Netherlands Institute of Tourism Development Consultants และ SGV-Na Thalang & Co. ซึ่งเป็นคณะที่ปรึกษาของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) (1976:117-120) ได้ให้ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทยจากการสำรวจ และในรายงานนั้นได้ให้ความสำคัญแก่แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ว่ามีความน่าสนใจอยู่ในระดับสูง เช่น อ่าวมะนาว อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด เขาช่องกระจก หาดหัวหิน หรือน้ำตกหัวหยาง เป็นต้น

นอกจากศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเหล่านี้แล้ว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ยังมีระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า น้ำประปา สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการสำหรับนักท่องเที่ยว ระบบคมนาคมขนส่ง ที่พร้อมจะรับนักท่องเที่ยวได้เพียงพอในระดับหนึ่งแล้วซึ่งจะเป็นการง่ายต่อการปรับปรุงและพัฒนาในอนาคตถ้าการท่องเที่ยวในบริเวณนี้ได้รับการส่งเสริม

ฉะนั้นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอันมีค่าแต่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจอยู่ที่การเกษตรจึงน่าจะได้รับการพัฒนาทรัพยากรที่ใช้ไม่หมดสิ้นเหล่านั้นให้เหมาะสมและถูกต้องก่อนที่ทรัพยากรเหล่านั้นจะถูกทำลายลงเนื่องจากการท่องเที่ยวที่จะเจริญขึ้นตามยถากรรม (Haphazard Growth) โดยมีได้มีการวางแผนและพัฒนาที่ถูกต้องขึ้นรองรับล่วงหน้า

เมื่อพิจารณาทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานการท่องเที่ยวรวมทั้งผลดีที่การท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดแก่ท้องถิ่นและประเทศโดยส่วนรวมประกอบกับความสำคัญของพื้นที่ในแง่ความพร้อมและศักยภาพทั้งในสายตาของรัฐและเอกชนแล้ว จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จึงน่าจะได้มีการศึกษาเพื่อทำการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกต้องเพื่อที่จะได้เป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาในรายละเอียดในขั้นตอนต่อไป

2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาสภาพทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในลักษณะกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และด้านประชากร

2. ศึกษาตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยพิจารณาถึงจำนวนนักท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ระยะเวลาพักของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบฯ ลักษณะการเดินทางและแหล่งที่มาของนักท่องเที่ยว เป็นต้น

3. สำรวจและศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และทำการประเมินศักยภาพและจัดกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาในขั้นต่อไป

4. ศึกษาความพร้อมในการรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันโดยพิจารณาจากระบบคมนาคมขนส่ง ที่พักและโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยว ระบบน้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ และการใช้ที่ดินในเขตเทศบาลของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสมหลังจากประมวลประเด็นสำคัญต่าง ๆ ที่ได้ศึกษามาแล้วเข้าด้วยกัน

3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะพื้นฐานทั่วไปของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากร

2. ทราบถึงสภาพและลักษณะของตลาดการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อันจะเป็นพื้นฐานในการศึกษาความเป็นไปได้(Feasibility Study) ของโครงการต่าง ๆ ต่อไป

3. ทราบถึงสภาพ ศักยภาพ และกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4. ทราบถึงความพร้อมและความเป็นไปได้ในการรับนักท่องเที่ยวในปัจจุบันและในอนาคตหากการท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ขยายตัวขึ้น

5. ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เหมาะสมถูกต้องในระดับต่าง ๆ

6. เป็นข้อมูลเบื้องต้นที่จะใช้ในการพิจารณาวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่

ดังกล่าวในระดับของการจัดทำแผนหลัก และจัดทำแผนในระดับโครงการต่าง ๆ ต่อไป

7. เป็นพื้นฐานในการศึกษาทำนองอื่น ๆ ในพื้นที่ดังกล่าวแก่หน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องต่อไป

4 วิธีการศึกษา

1. เก็บรวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิและตติยภูมิจากหน่วยงานของรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ หอสมุด และเอกชนที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
- สำนักงานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- หอสมุดกลาง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สำนักงานอุทยานแห่งชาติ เขาสามร้อยยอด
- การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค
- การประปาภูมิภาค
- บริษัทนำเที่ยวเอกชน
- ฯลฯ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากรายงานศึกษาที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้ก่อนแล้ว

3. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามและออกแบบสอบถามเพื่อเสริมข้อมูลที่ยังไม่สมบูรณ์

5. รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด

6. สรุปจากข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ได้

7. หาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนา